

prof. dr hab. Paweł Łukaszewski
Wydział Kompozycji i Teorii Muzyki, Katedra Kompozycji
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

(podstawa: Uchwała Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne z dn. 25. lutego 2022 r.)

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej mgr Michała Ziółkowskiego, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej – kompozycja i teoria muzyki.

Rozprawa doktorska mgr Michała Ziółkowskiego składa się z partytury *"Taking the Essence"* na chór mieszany, chór dziecięcy, solistów dziecięcych i orkiestrę kameralną oraz pisemnej pracy będącej opisem dzieła, zatytułowanej *"Symbolika rytuału kreowania mandali jako inspiracja w procesie twórczym Taking the Essence"* i została przygotowana pod kierunkiem dr hab. Sebastiana Ładyżyńskiego.

I. Partytura "Taking the Essence"

Ukończona w 2021 roku kompozycja *"Taking the Essence"* na chór mieszany, chór dziecięcy, solistów dziecięcych i orkiestrę kameralną, o czasie trwania ok. 25 minut, rozmieszczona jest na 87 stronach partytury. Utwór przeznaczony jest na następujące instrumentarium: flet zamiennie z fletem altowym, klarnet, dwa rogi, zestaw instrumentów perkusyjnych (łącznie 9 instrumentów dla dwóch wykonawców) zawierający (zgodnie z porządkiem w spisie wykonawców): wibrafon, dzwonki orkiestrowe, ksylofon, 2 gongi tajskie, tempelblock, tam-tam, wielki bęben, 2 tom-tomy, talerz zawieszony), fortepian, harfa, grupa 16 instrumentów smyczkowych oraz chór

mieszany, chór dziecięcy i sześciu solistów dziecięcych podzielonych na dwie grupy, grających także na sześciu misach tybetańskich.

Partytura notowana jest *in do*.

Kompozycję tworzy pięć sferycznych pod względem brzmieniowym, ale zróżnicowanych pod względem napięć i emocji części. Naczelną cechą omawianej kompozycji jest logicznie i precyzyjnie nakreślony obszar estetyczno - stylistyczny. Jak pisze autor utworu: *Zamierzeniem twórcy było stworzenie kompozycji spójnej i przenikniętej ideami na każdym z poziomów struktury i formy.*

Powyższe zamierzenie zostało osiągnięte. Materiał muzyczny jest klarowny, o określonej *quasi* minimalistycznej aurze wyrazowej, w której wnikiwanie w dźwięk, odkształcanie i oscylacja idą w parze z precyzją notacji. „*Taking the Essence*” to muzyka różnobarwna i rozedrgana, ale także pogodna i emanująca wewnętrznym dobrem.

Godnym podkreślenia jest dążenie, mimo szerokiej możliwości i dostępności pozyskiwania materiału z mediów elektronicznych, do jego zaimplementowania do wyłącznie naturalnego, akustycznego efektu brzmieniowego. Kompozytor postawił przed sobą niełatwe zadanie, z którego wyszedł obronną ręką. Ciekawym zabiegiem, ważnym dla spójności całej kompozycji jest wprowadzenie solistów dziecięcych, grających na misach tybetańskich. Proces regulacji czasu w utworze przebiega w sposób tradycyjny i opiera się na współdziałaniu tempa, metrum i rytmu. Nieskomplikowany materiał dźwiękowy jest adekwatny do zamierzeń i potrzeb kompozytorskich.

Wartym wyróżnienia jest także precyzyjne dopracowanie szczegółów partytury, jej „gęstość” materiałowa i różnorodność zastosowanych zabiegów fakturalnych. Znajomość techniki kompozytorskiej doprowadziła autora do osiągnięcia swobody w kształtowaniu wyrazu muzycznego.

II. Pisemny opis dzieła

Praca Michała Ziółkowskiego, pt. „*Symbolika rytuału kreowania mandali jako inspiracja w procesie twórczym Taking the Essence*” składa

się z 63 stron, z czego zasadniczy jej tekst zawarty został na 57 stronach. Pod względem formalnym praca pisemna ułożona jest właściwie i składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia i bibliografii obejmującej jedenaście pozycji książkowych, dwa artykuły, osiem stron internetowych, dwie pozycje partyturowe i film. Praca uzupełniona jest pięcioma schematami, siedmioma ilustracjami, tabelą i trzydziestoma przykładami nutowymi.

„*Taking the Essence*” został opisany szczegółowo i gruntownie. Opis przedstawia inspiracje pozamuzyczne, których podstawą stał się buddyjski rytuał tworzenia (usypywania) mandali. W rozdziale I doktorant opisuje filozofię i przebieg rytuału tworzenia mandali nawiązując m.in. do idei Carla Gustava Junga. Wspomina o nietrwałości świata i jego przemijaniu, którego symbolem jest ulotność piasku na wietrze.

W rozdziale II autor ukazuje sposób, w jakim mandala została zaimplementowana do języka muzycznego, a więc skupia się na podstawach strukturalnych oraz układzie formalnym utworu. Utwór składa się z pięciu części symbolizujących pięć postaci Buddy, ale także pięć mądrości – stanów oczyszczenia będących remedium na pięć złych emocji zakłócających wzrastanie na ścieżce rozwoju duchowego. Krótko opisane zostały kolejno: harmonika i symetryczna inwersja materiału dźwiękowego, melodyka, rytmika, oraz symetria formy muzycznej. Do pięciu części utworu określanych przez autora jako *przestrzeń medytacji*, dołączona została druga grupa jakości akustycznych składających się z sześciu mniejszych jednostek formalnych, tworzących *przestrzeń rytuału*. Autor prezentuje tu interesujący tok procesu twórczego związanego z kształtowaniem narracji i organizacją planu harmonicznego-melodyczno-rytmicznego.

Rozdział III jak podaje autor *stanowi studium rozszerzonych technik wykonawczych użytych w utworze*. Szeroko i precyzyjnie omówione zostały zabiegi mające duży wpływ na kolorystykę całego utworu. To właśnie instrumentacja oraz inspiracje brzmieniowe wynikające z zainteresowania autora mediami elektronicznymi stały się podstawą opisu dzieła na gruncie czysto muzycznym – kompozytorskim. Wyłania się z niego także zamysł, który

w przeważającej mierze dotyczy filozofii planowania zabiegów prekompozycyjnych mających bezpośredni wpływ na makrokształt kompozycji.

Praca pisana jest fachowym i precyzyjnym językiem, a informacje w niej zawarte wskazują na niebanalną drogę i poszukiwania zarówno natury filozoficznej, związane z konstruowaniem założeń utworu, jak i kompozytorskie, które doprowadziły autora do ostatecznego rezultatu.

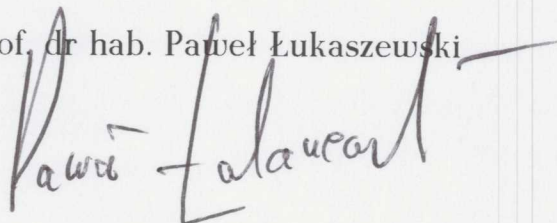
Czytelna analiza zabiegów twórczych i rzeczowy opis merytoryczny (autor zaprezentował swobodną umiejętność precyzowania myśli w formie pisemnej), pozwalają sądzić, że praca jest rzetelnym opisem dzieła, którego założenia są głębokie i przemyślane.

IV. KONKLUZJA

Po przeanalizowaniu obu prac wyłania się z nich sylwetka doktoranta, wyposażonego w solidne podstawy warsztatu kompozytorskiego i teoretycznego, i w pełni ukształtowanej świadomości twórczej.

Mandala zachowuje swój kształt jedynie przez kilka dni. Dzieło Michała Ziółkowskiego ma szansę na trwanie. Przedstawione do recenzji: kompozycję oraz pisemny opis dzieła oceniam wysoko i stwierdzam, że praca Pana mgr Michała Ziółkowskiego spełnia wymagania „Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki” oraz wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

prof. dr hab. Paweł Łukaszewski

Warszawa, 04.04.2022 roku